

Bryssel, 7. maaliskuuta 2025
(OR. en)

6878/25

JAI 290
FREMP 55

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Asia: Neuvoston päätelmät EU:n perusoikeuskirjan soveltamisesta siltä osin kuin on kyse rahoituksesta perusoikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja täytäntöönpanemiseksi
– Neuvoston päätelmät (7.3.2025)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 4082. istunnossaan 7. maaliskuuta 2025 hyväksymät neuvoston päätelmät EU:n perusoikeuskirjan soveltamisesta siltä osin kuin on kyse rahoituksesta perusoikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja täytäntöönpanemiseksi.

Neuvoston päätelmät EU:n perusoikeuskirjan soveltamisesta siltä osin kuin on kyse rahoituksesta perusoikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja täytäntöönpanemiseksi

Johdanto

Euroopan unionin neuvosto

- a. **palauttaa mieliin** Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU', 2 artiklan, jonka mukaan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo;
- b. **palauttaa mieliin** ihmisarvon, vapauden, yhdenvertaisuuden ja yhteisvastuullisuuden jakamattomat ja yleismaailmalliset arvot, jotka on kirjattu Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', joka julistettiin juhlallisesti 25 vuotta sitten joulukuussa 2000, sekä jäsenvaltioiden velvollisuuden taata perusoikeuskirjaan kirjatut oikeudet ja vapaudet, kun ne panevat täytäntöön unionin oikeutta, perusoikeuskirjan 51 artiklan mukaisesti;
- c. **palauttaa mieliin** SEU 6 artiklan 1 kohdan, jonka mukaan unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään perusoikeuskirjassa, jolla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla;
- d. **palauttaa mieliin** Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT', 8 artiklan, jonka mukaan unioni pyrkii kaikissa toimissaan poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, ja SEUT 10 artiklan, jonka mukaan unioni pyrkii politiikkojensa ja toimiensa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan syrjintää;
- e. **painottaa**, että erityisesti yhteiskunnallisten muutosten, sosiaalisen edistyksen sekä tieteen ja teknologian kehityksen vuoksi on tarpeen vahvistaa SEU 2 artiklaan ja perusoikeuskirjaan kirjattujen arvojen ja oikeuksien edistämistä ja suojelua ja varmistaa, että perusoikeuskirjaa sovelletaan asianmukaisesti;

- f. **korostaa**, että toimet, joilla osaltaan edistetään ja suojellaan perusoikeuksia, ovat yleensä luonteeltaan ei-kaupallisia, mistä syystä ne edellyttävät rahoitusmekanismeja, ja että tällaisten mekanismien perustaminen, kehittäminen, ylläpitäminen ja seuranta ovat edelleen tärkeä sitoumus unionille;
- g. **painottaa**, että riittävän ja avoimen rahoituksen varmistaminen kansalaisjärjestöille ja ihmisoikeuksien puolustajille – jotka ovat edelleen olennainen osa keskinäistä valvontaa ja osaltaan edistävät ja suojelevat unionin arvoja, myös oikeusvaltioperiaatetta – on ratkaisevan tärkeää sellaisen yhteiskunnan luomiseksi ja ylläpitämiseksi, jossa vallitsevat unionin arvot;
- h. **palauttaa mieliin**, että unioni on sitoutunut tukemaan demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta ja perusoikeuksia maailmanlaajuisesti erilaisten ulkoisen toiminnan rahoitusvälineiden, kuten naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen (NDICI – Globaali Eurooppa), puitteissa, ja panee merkille sen merkittävän roolin, joka Euroopan unionin myöntämällä rahoituksella on ihmisoikeuksien alalla;
- i. **toistaa**, että on tärkeää saattaa päätökseen unionin liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen SEU 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jotta voidaan vahvistaa yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta perusoikeuksien suojelussa ja parantaa edelleen perusoikeuksien suojelua Euroopassa;
- j. **pitää valitettavana** jatkuvia ja laajalle levinneitä törkeitä ihmisoikeusloukkauksia, joita tapahtuu maailmanlaajuisesti, kuten niitä, jotka ovat seurausta Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan ja sitä seuranneesta hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan. Hyökkäyssodan kolmas vuosipäivä on vakava muistutus siitä, että perusoikeuksia ja -vapauksia ei olisi pidettävä itsestäänselvyytenä ja että jäsenvaltiot, unionin toimielimet ja muut kansainväliset toimijat, joita asia koskee, ovat yhdessä vastuussa niiden suojelemisesta;
- k. **on tyytyväinen** komission kertomukseen ”Rahoitus perusoikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja täytäntöönpanemiseksi – EU:n perusoikeuskirjan soveltamista koskeva kertomus vuodelta 2024”, jossa esitetään yleiskatsaus kehitykseen perusoikeuksien rahoituksen alalla;

1. **on tyytyväinen** Euroopan unionin perusoikeusviraston, jäljempänä 'FRA', merkittävään panokseen. FRA on muun muassa antanut arvokasta asiantuntemusta ja selvityksiä perusoikeuskirjaa, kuten äskettäisen raportin "EU Funds: Ensuring Compliance with Fundamental Rights". Esimerkkejä FRA:n muista merkittävistä toimista tällä alalla ovat tietoisuuden lisääminen perusoikeuskirjasta Charterpedian ja erityisten koulutusmoduulien kaltaisten monikielisten koulutusvälineiden avulla sekä vuotuisen CharterXchange-tapahtuman järjestäminen yhdessä komission kanssa.

Rahoitus perusoikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja täytäntöönpanemiseksi

Euroopan unionin neuvosto uudistaa sitoutumisensa perusoikeuskirjan jatkuvaan soveltamiseen ja hyväksyy seuraavat päätelmät, rajoittamatta kuitenkaan seuraavasta monivuotisesta rahoituskehiksestä käytäviä tulevia neuvotteluja.

Euroopan unionin neuvosto

1. **korostaa**, että eri rahoituslähteet, joilla osaltaan edistetään, suojellaan ja pannaan täytäntöön perusoikeuksia, ovat ensiarvoisen tärkeitä ja toisiaan vahvistavia. Tähän sisältyvät unionin, jäsenvaltioiden, yksityisten avunantajien ja kansainvälisten järjestöjen myöntämät ja maksamat varat;
2. **tunnustaa** kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien keskeisen roolin unionin perusoikeuspolitiikan soveltamisessa jäsenvaltioissa sekä nykyisen unionin rahoituksen merkityksen niiden toiminnalle. Neuvosto tunnustaa myös sen tärkeän roolin, joka on nykyisillä unionin ohjelmilla, joilla rahoitetaan kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten asiaankuuluvia toimia tällä alalla, ja ohjelmilla, joilla vahvistetaan ja parannetaan oikeusjärjestelmiä ja edistetään osaltaan oikeusalan ammattilaisten koulutusta;
3. **korostaa**, että komissio on kiinnittänyt enemmän huomiota unionin arvojen ja perusoikeuksien edistämiseen, mikä rahoituksen osalta ja monivuotisen rahoituskehiksen 2021–2027 yhteydessä kattaa kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman (CERV) määrärahojen huomattavan korotuksen;

4. **toteaa**, että varainhoitoasetuksen perusteella jäsenvaltioiden ja komission on unionin rahoitusta ja EU:n talousarviota toteuttaessaan varmistettava, että perusoikeuskirjaa noudatetaan sen 51 artiklan mukaisesti, ja kunnioitettava SEU 2 artiklaan kirjattuja unionin arvoja, jotka ovat merkityksellisiä talousarvion toteuttamisen kannalta;
5. **toteaa**, että on tärkeää varmistaa, että unionin arvoja ja perusoikeuskirjaa sovelletaan tehokkaasti ja noudatetaan käytännössä ja että unionin taloudelliset edut turvataan. Tältä osin neuvosto toistaa, että oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuskirjan kunnioittamisen ja unionin rahoituksen välillä on selvä yhteys;
6. **korostaa** yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen keskeistä roolia. Kyseisen asetuksen 9 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot ja komissio varmistavat perusoikeuksien kunnioittamisen ja perusoikeuskirjan noudattamisen asetuksen kattamien rahastojen täytäntöönpanossa, erityisesti sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän estämiseksi, ja edistävät esteettömyyttä ja saavutettavuutta vammaisten henkilöiden hyväksi ja integroivat sukupuolinäkökohdat osaksi ohjelmien valmistelua, täytäntöönpanoa, seuranta- ja raportointia ja arviointia. Lisäksi yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen liite III sisältää horisontaalisen mahdollistavan edellytyksen, joka koskee perusoikeuskirjan tehokasta soveltamista ja täytäntöönpanoa. Sen mukaisesti jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tehokkaita mekanismeja, joilla varmistetaan perusoikeuskirjan noudattaminen kaikissa ohjelmasuunnittelun ja täytäntöönpanon vaiheissa, jotta näihin varoihin liittyvät menot voidaan korvata;
7. **panee merkille** tiettyjen unionin rahoitusohjelmien merkityksen ja saavutukset, erityisesti CERV-ohjelman, joka on suurin unionin rahasto, jolla edistetään unionin perusarvoja ja perusoikeuksia EU:ssa ja vahvistetaan siten tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden, perusoikeuksien ja arvojen unionia. Ohjelma on ollut ensisijaisen tärkeä suoran rahoituksen lähde monenlaisille toimijoille, erityisesti kansalaisjärjestöille, myös sellaisille organisaatioille, jotka toimivat kansallisella, alueellisella, paikallisella ja ruohonjuuritasolla;

8. **antaa tunnustusta** sille, että unionin rahoituksella on edistetty osaltaan perusoikeuskirjaan kirjattujen perusoikeuksien suojelua ja täytäntöönpanoa useilla temaattisilla aloilla. Katettujen alojen moninaisuus kuvastaa jatkuvaa tarvetta valtavirtaistaa perusoikeuksia eri politiikanaloihin ja johtaa suoraan siihen, että erityistarpeet otetaan huomioon. Kohdennettu tuki kattaa esimerkiksi perusoikeuksia koskevan tietoisuuden jatkuvan lisäämisen ja valmiuksien kehittämisen (CERV-ohjelma), koulutuksen tarjoamisen oikeusalan toimijoille ja tehokkaan oikeussuojan saatavuuden varmistamisen muun muassa digitaalisin keinoin (oikeusalan ohjelma), turvattujen ja turvallisten verkkoympäristöjen kehittämisen ja disinformaation torjunnan (Digitaalinen Eurooppa -ohjelma) sekä tiedotusvälineiden vapauden, taiteellisen vapauden ja moniarvoisuuden edistämisen (Luova Eurooppa). Perusoikeuksien suojelua ja edistämistä tuetaan myös elpymis- ja palautumistukivälineestä ja teknisen tuen välineestä;
9. **toteaa**, että EU:n, jäsenvaltioiden ja muiden avunantajien saataville asettamasta huomattavasta rahoituksesta huolimatta rahoituksen tarve ylittää käytettävissä olevan rahoituksen;
10. **korostaa**, että on tärkeää, että rahoituksen suunnittelusta ja täytäntöönpanosta vastaavilla viranomaisilla on tarvittavaa asiantuntemusta perusoikeuskirjan noudattamisen varmistamiseksi. On myös olennaisen tärkeää, että varojen saajilla on kattava käsitys menettelyistä ja vaatimuksista, joita on noudatettava;
11. **tunnustaa**, että jäsenvaltioiden antama rahoitus on täydentävän EU:n rahoituksen ohella tärkeä perusoikeusvelvoitteiden käytännön täytäntöönpanon ja soveltamisen kannalta. Niiden avulla perusoikeuksien suojelu voidaan varmistaa kaikilla politiikan aloilla, myös alueellisella ja paikallisella tasolla. Monissa tapauksissa valtion talousarvio on tärkein rahoituslähde kansallisille ihmisoikeusinstituutioille, tasa-arvoelimille ja oikeusasiamiehille, joiden keskeistä roolia perusoikeuksien edistämässä ja suojelussa ei voida yliarvioida. Lisäksi kansallinen rahoitus on EU:n rahoituksen ohella usein kansalaisjärjestöjen tärkein rahoituslähde;

12. **tukee** tilintarkastustuomioistuinta, Euroopan petostentorjuntavirastoa (OLAF) ja Euroopan syyttäjänvirastoa (EPPO) rooleissa, jotka niillä on toimivaltuuksiensa puitteissa, kun ne tarkastavat ja tutkivat sääntöjenvastaisuuksia tai rikoksia, joilla on vaikutusta unionin taloudellisiin etuihin. Näihin voi kuulua perusoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja täytäntöönpanoon tarkoitettujen varojen väärinkäyttö.

Euroopan unionin neuvosto pyytää jäsenvaltioita

13. **nimeämään** kansalliset perusoikeuskirjan yhteyspisteet **ja helpottamaan** niiden työtä. Komission tiedonannon ”Strategia perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi Euroopan unionissa” mukaisesti niiden tehtävänä on optimoida perusoikeuskirjaa koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihto sekä koordinoida toimia valmiuksien kehittämiseksi jäsenvaltioissa. Neuvosto toteaa, että kansallisten yhteyspisteiden nimeäminen ja toiminta ovat keskeisiä perusoikeuskirjan johdonmukaisen soveltamisen kannalta. Se panee myös merkille CERV-ohjelman kansalliset yhteyspisteet, jotka on nimetty levittämään tietoa CERV-ohjelmasta ja parantamaan sen näkyvyyttä ja saavutettavuutta, ja kehottaa jäsenvaltioita helpottamaan näiden kahden roolin välistä yhteistyötä;
14. **varmistamaan kansallisten talousarvioprosessien puitteissa** kansallisen perus- ja hankerahoituksen saatavuuden sekä yhtäläisen pääsyn siihen kansalaisjärjestöille, ihmisoikeuksien puolustajille ja muille toimijoille, jotka suojelevat ja edistävät perusoikeuksien soveltamista jäsenvaltioissa. Jotta tällaisen rahoituksen tehokkuutta voidaan parantaa, on ensiarvoisen tärkeää, että kansalliset viranomaiset ovat avoimia saatavilla olevasta rahoituksesta, että rahoituspyynnöt julkistetaan ja asetetaan helposti saataville ja että varat jaetaan riippumattomasti ja läpinäkyvästi;

15. **tarjoamaan** riittävää ja vakaata rahoitusta sellaisille valtion sekä alue- ja paikallisviranomaisten toimille, jotka helpottavat perusoikeuskirjan täytäntöönpanoa ja soveltamista ja tukevat perusoikeuksien edistämistä, suojelua ja täytäntöönpanoa kaikilla hallinnon tasoilla;
16. **tarjoamaan linjassa kansallisen talousarviokehityksen kanssa** riittävää rahoitusta kansallisille ihmisoikeusinstituutioille, tasa-arvoelimille ja oikeusasiamiehille sen mukaisesti, mikä vastaa niiden toimivaltuuksia EU:n lainsäädännön nojalla sekä nykyisten haasteiden laajuutta ja kirjoa perusoikeuksien suojelun alalla. Kansalliset ihmisoikeusinstituutiot, tasa-arvoelimet ja oikeusasiamiehet antavat korkean tason asiantuntemusta perusoikeuksista, seuraavat perusoikeuskirjan soveltamista, varmistavat tuen perusoikeusloukkausten uhreille ja haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille, tekevät yhteistyötä kansallisten instituutioiden kanssa ja lisäävät tietoisuutta perusoikeuksista yhteiskunnassa. Tällä tavoin ne auttavat jatkuvasti ylläpitämään ja puolustamaan SEU 2 artiklaan ja perusoikeuskirjaan kirjattuja yhteisiä arvoja;
17. **tarjoamaan** oikeudenmukaista ja avointa rahoitusta perusoikeuksien edistämisen, suojelun ja täytäntöönpanon alalla ja pidättymään mielivaltaisista rahoitusleikkauksista, jotka voisivat olla ristiriidassa sen kanssa, että jäsenvaltiot ovat velvollisia kunnioittamaan SEU 2 artiklaan ja perusoikeuskirjaan kirjattuja yhteisiä arvoja;

Euroopan unionin neuvosto

18. **on tyytyväinen** työhön, jota komissio on jatkanut yhteistyössä FRA:n kanssa perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi entisestään. Erityisesti komission strategia perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi Euroopan unionissa sisältää toimenpiteitä, joilla tuetaan perusoikeuksien soveltamista vuoteen 2030 asti. Strategiassa vahvistetaan rahoituksen keskeinen rooli EU:n politiikkojen täytäntöönpanon tukemisessa jäsenvaltioissa ja kehoitetaan jäsenvaltioita ja komissiota varmistamaan, että EU:n rahoittamat hankkeet ovat perusoikeuskirjan mukaisia. Siinä todetaan myös, että kansalaisyhteiskunnalla on vaikeuksia saada rahoitusta. Tätä haastetta kuvataan myös komission kertomuksessa ”Kukoistava kansalaisyhteiskunta perusoikeuksien puolustamiseksi EU:ssa – EU:n perusoikeuskirjan soveltamista koskeva kertomus vuodelta 2022”;

19. **on tyytyväinen** komission työhön, jolla pyritään tukemaan kansalaisjärjestöjä edelleen.
Tähän liittyy muun muassa ilmoitus kansalaisyhteiskuntafoorumin perustamisesta.

Euroopan unionin neuvosto pyytää komissiota

20. **tutkimaan ja kehittämään edelleen** synergioita perusoikeuksien edistämisen, suojelun ja täytäntöönpanon kattaman unionin ja jäsenvaltioiden rahoituksen välillä. Käytännössä tämä voidaan saavuttaa muun muassa tarkastelemalla jatkuvasti olemassa olevien varojen parasta käyttöä, tunnistamalla edunsaajien erityistarpeet, varmistamalla yhteistyö alue- ja paikallistasojen kanssa ja rahoituksen saatavuus näille tasoille, varmistamalla tehokkaat julkaisu- ja raportointijärjestelmät sekä toteuttamalla toimenpiteitä varojen väärinkäytön ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi EU:n tasolla. Tällaiset synergiat heijastavat unionin ja jäsenvaltioiden rahoituksen täydentävää ja samalla ainutlaatuista luonnetta ja konkretisoivat sen. Niillä myös vastataan siihen, että kansalliset ja unionin tavoitteet täydentävät toisiaan yhä enemmän perusoikeuksien alalla;
21. **edistämään edelleen** suoran rahoituksen ohjelmiaan perusoikeuksien alalla ja niiden saavutettavuutta asiaankuuluvien organisaatioiden kannalta, jotta tukikelpoiset hakijat voivat saada oikea-aikaista tietoa rahoitusmahdollisuuksista;
22. **edistämään edelleen** CERV-ohjelman saavutettavuutta monivuotisen rahoituskehityksen 2021–2027 yhteydessä monenlaisten mahdollisten hakijoiden kannalta, muun muassa helpottamalla hakumenettelyjä kaikilla unionin virallisilla kielillä. Samalla kun säilytetään rahoituksen avoimuus, komission olisi varmistettava, että rahoituksen haku- ja hallinnointiprosesseihin liittyvä hallinnollinen rasite ei ole hakijoiden kannalta liiallinen. Samalla kun kehitetään menettelyjä, joita hakijoiden on noudatettava, komissiota pyydetään jatkamaan tiivistä yhteistyötä CERV-ohjelman kansallisten yhteyspisteiden kanssa, jotta voidaan hyödyntää niiden asiantuntemusta käytännön haasteista jäsenvaltioiden tasolla. Lisäksi komission olisi edelleen asetettava saataville kohdennettua rahoitusta, jotta voidaan vastata kiireellisiin ja kasvaviin yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja haasteisiin perusoikeuksien alalla;

23. **käymään edelleen aktiivisesti** avointa ja läpinäkyvää vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa, ottaen huomioon niiden asiantuntemuksen päätöksentekoprosessissa, **ja tukemaan edelleen** kansalaisjärjestöjä perusoikeuskysymysten tarkastelussa ja käsittelyssä, myös ruohonjuuritasolla. Tällaiseen tukeen olisi sisällyttävä se, että CERV-ohjelmassa keskitytään jatkuvasti kansalaisjärjestöihin;
24. **tarjoamaan edelleen** kohdennettuja suoran rahoituksen mahdollisuuksia kansalaisjärjestöille, jotta voidaan tukea tehokkaita ja kestäviä hankkeita nykyisten rahoitusohjelmien puitteissa. Tällaiseen tukeen olisi kuuluttava sellaisen monivuotisen rahoituksen saatavuus, jonka avulla voidaan toteuttaa paremmin hankkeita, jotka luonteensa vuoksi edellyttävät pitkän aikavälin suunnittelua, avoimuuden ja vastuuvollisuuden periaatteiden mukaisesti;
25. **jatkamaan yhteistyötä** Euroopan alueiden komitean kanssa tietoisuuden lisäämiseksi paikallis- ja alueviranomaisten roolista perusoikeuskirjan soveltamisessa ja edistämisessä. Tässä yhteydessä olisi hyödynnettävä kaupunkien ja niiden verkostojen toteuttamia menestyksekkäitä unionin rahoittamia hankkeita;
26. **varmistamaan edelleen** vahvan keskittymisen perusoikeuskysymyksiin SEU 21 artiklan mukaisesti ja nykyisen monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa ulkoisen toiminnan rahoitusvälineiden avulla, mukaan lukien liittymistä valmisteleva tukiväline (IPA III) ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline (NDICI – Globaali Eurooppa).